

COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

Brussel, 07.04.1998
COM(1998) 212 def.

VERSLAG VAN DE COMMISSIE AAN DE RAAD
EN HET EUROPEES PARLEMENT

over de stand van zaken bij de liberalisering van de energiemarkten

Inhoud

- **Doelstellingen van de Commissie**
- **Belemmeringen voor de totstandbrenging van de interne markt voor energie - Redenen voor liberalisering**
- **De door de Commissie gevolgde benadering**
- **Eerste fase: richtlijnen inzake doorzichtige prijzen en de doorvoer van elektriciteit**
- **Tweede fase: richtlijn inzake vergunningen voor koolwaterstoffen**
- **Derde fase: voorstellen van de Commissie voor richtlijnen betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en aardgas**
- **Richtlijn 96/92/EG**
- **Overgangsregelingen**
- **Situatie in de lidstaten**
 - **Overzicht**
 - **Overzicht per land**
- **Gemeenschappelijk standpunt inzake aardgas**
- **Conclusie - Is er voldoende vooruitgang geboekt?**
- **Begeleidings- en vervolgmaatregelen**

Doelstellingen van de Commissie

Bij de ontwikkeling van de interne markt voor energie is de Commissie er in de eerste plaats van uitgegaan dat een sterkere integratie van de nationale energiemarkten een middel is om de continuïteit van de voorziening te verbeteren, de kosten te verlagen en het concurrentievermogen te vergroten. In een gemeenschappelijke markt zonder binnengrenzen wordt de energievoorziening flexibeler en gediversifieerder, hetgeen bevorderlijk is voor de voorzieningszekerheid in de gehele Gemeenschap. Meer mededinging in de energiesector leidt bovendien tot efficiëntieverbetering in de energie-industrie in de EU en tot versterking van het concurrentievermogen. Sterkere concurrentie heeft bovendien lagere energieprijzen tot gevolg, waardoor afnemers kunnen profiteren van een concurrentievoordeel bij de productie. De interne markt heeft de groei, het concurrentievermogen en de werkgelegenheid bevorderd. Voor de Europese Gemeenschap is de vraag dus niet of de interne energiemarkt moet worden voltooid, maar op welke wijze dat het beste kan worden gedaan.

Belemmeringen voor de totstandbrenging van de interne markt voor energie Redenen voor liberalisering

Er bestaan nog grote belemmeringen voor de handel in elektriciteit en gas, niet alleen op internationaal niveau maar soms zelfs binnen één land. Deze belemmeringen zijn het gevolg van het feit dat aan de nationale nutsbedrijven in de beide sectoren exclusieve rechten zijn verleend. De prijs van elektriciteit en gas is in Europa gemiddeld 40% hoger dan in de Verenigde Staten. Voor sommige industriële sectoren is de energieprijzen van levensbelang omdat de kosten van energie een zeer groot deel van de productiekosten uitmaken. De compartimentering van de energiemarkten is dan ook nadelig voor Europese bedrijven die op de wereldmarkt willen concurreren. Door de opheffing van de belemmeringen voor de intracommunautaire handel kunnen elektriciteit- en gasafnemers profiteren van de voordelen van een sterk concurrerende markt, inclusief de vrijheid van keuze en de kleinere prijsverschillen tussen de lidstaten. De Commissie heeft zich op de elektriciteits- en gassector gericht, omdat voor het transport en de distributie van deze vormen van energie een specifieke netwerkinfrastructuur onmisbaar is. De belangrijkste doelstellingen bij de totstandbrenging van de interne markt voor elektriciteit en gas waren:

- verbetering van de voorzieningszekerheid, door de geleidelijke openstelling van de markten voor elektriciteit en gas;
- vrij verkeer van gas en elektriciteit in en tussen de lidstaten, afhankelijk van de vraag;
- versterking van het concurrentievermogen door gas- en elektriciteitsafnemers te laten profiteren van een concurrerende energiemarkt; dit is van levensbelang voor energie-industrieën die op de wereldmarkt concurreren, daar energie een belangrijke rol speelt in de economische bedrijvigheid.

De door de Commissie gevolgde benadering

De Commissie heeft haar wetgevingsvoorstellen voor de interne energiemarkt gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

- Ten eerste: de noodzaak van een geleidelijke benadering, teneinde de energie-industrie voldoende tijd te geven om zich op flexibele wijze aan te passen aan de nieuwe omgeving.

- Ten tweede: de Gemeenschap moet de lidstaten geen rigide systeem opleggen, maar juist voorzien in een kader dat door de lidstaten zelf kan worden ingevuld met regelingen die het best passen bij de nationale situatie.
- Ten derde: een overmaat aan regelgeving moet worden vermeden.
- Ten vierde: de Commissie baseert zich in haar benadering op artikel 100 A van het Verdrag; dit betekent dat, na een politieke dialoog met de Raad, het Europees Parlement en het Economisch en Sociaal Comité, overeenstemming tussen de lidstaten vereist is.

Eerste fase: richtlijnen inzake doorzichtige prijzen en de doorvoer van elektriciteit

De richtlijn inzake doorzichtige prijzen (Richtlijn 90/377/EEG van de Raad) werd vastgesteld op 29 juni 1990. Deze richtlijn voorziet in een communautaire procedure die de doorzichtigheid van de prijzen van gas en elektriciteit voor industriële eindafnemers moet garanderen. In het kader van de richtlijn moeten elektriciteits- en gasbedrijven de voor de verschillende verbruikscategorieën gehanteerde prijzen tweemaal per jaar mededelen aan het Bureau voor de Statistiek van de Europese Gemeenschappen. Uit de tot nu toe gepubliceerde cijfers blijkt dat de voorwaarden waaronder elektriciteit en gas aan industriële afnemers worden geleverd van lidstaat tot lidstaat en soms zelfs binnen één land sterk verschillen als gevolg van de gesloten markten.

De richtlijn betreffende de doorvoer van elektriciteit (Richtlijn 90/547/EEG van de Raad van 29 oktober 1990 betreffende de doorvoer van elektriciteit via de hoofdnetten) en gas (Richtlijn 91/296/EEG van de Raad van 31 mei 1991 betreffende de doorvoer van aardgas via de hoofdnetten) hebben ten doel de uitwisseling van elektriciteit en aardgas tussen niet-buurlanden te bevorderen en te vergemakkelijken. Ondanks de geboekte vooruitgang moet worden geconstateerd dat de handel in elektriciteit en gas tot nu toe alleen mogelijk was tussen monopolistische netwerken en openbare nutsbedrijven, maar niet tussen afnemers in de ene en producenten in de andere lidstaat.

Tweede fase: richtlijn inzake vergunningen voor koolwaterstoffen

De richtlijn betreffende de voorwaarden voor het verlenen en het gebruikmaken van vergunningen voor de prospectie, de exploratie en de productie van koolwaterstoffen (Richtlijn 94/22/EG van het Europees Parlement en de Raad), werd vastgesteld op 30 mei 1994. In tegenstelling tot de elektriciteitsrichtlijn, die de liberalisering van zowel de productie als de levering behelst, heeft het voorstel voor de gassector (zie hieronder) uitsluitend betrekking op de opslag, het transport en de distributie van aardgas. De productie van gas en olie valt onder de richtlijn inzake koolwaterstoffen. Op grond van die richtlijn moeten de lidstaten aan alle bedrijven uit de EU op gelijke en niet-discriminerende voorwaarden toegang geven tot de activiteiten op het gebied van prospectie, exploratie en productie van olie en aardgas op het grondgebied van de EU en de EER.

Derde fase: voorstellen van de Commissie voor richtlijnen betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en aardgas

De oorspronkelijke voorstellen voor de liberalisering van de gas- en de elektriciteitssector zijn door de Commissie ingediend op 21 februari 1992 (COM(91)548 def.). Na langdurige en intensieve besprekingen is op 19 december 1996 Richtlijn 96/92/EG betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit vastgesteld. Op 8 december 1997, één jaar na de vaststelling van de elektriciteitsrichtlijn, heeft de Raad overeenstemming bereikt over een gemeenschappelijk standpunt inzake het voorstel voor

de interne aardgasmarkt. Hieruit blijkt de oprechte wens van de lidstaten om met vereende krachten een interne markt voor energie tot stand te brengen.

Richtlijn 96/92/EG

Richtlijn 96/92/EG betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit, die op 19 december 1996 door de Raad van ministers is vastgesteld, betekent een belangrijke stap vooruit. De richtlijn, die op 19 februari 1997 in werking is getreden, is van invloed op de volgende marktsectoren: productie, distributie/transmissie, verbruik en toegang tot het net.

Productie

Voor de bouw van nieuwe productiecapaciteit kunnen de lidstaten kiezen voor twee methodes, namelijk voor een vergunningsstelsel of een aanbestedingsstelsel. De gekozen methode moet aan objectieve, transparante en niet-discriminerende criteria voldoen en bovendien een gelijke mate van marktopenstelling garanderen. Bij de aanbestedingsprocedure is een centrale planning mogelijk. Een centrale instantie stelt een raming op van de behoefte aan nieuwe capaciteit; de vereiste capaciteit wordt vervolgens toegewezen via een aanbestedingsprocedure. De aanbestedingen worden georganiseerd door een volledig onafhankelijke instantie. Bij de vergunningsprocedure mag iedere producent op elk moment een elektriciteitscentrale bouwen en exploiteren, op voorwaarde dat wordt voldaan aan de door de lidstaten vastgestelde criteria voor vergunningverlening. In dit geval is er geen centrale planning, maar zorgt de marktwerking ervoor dat het capaciteitsaanbod op de vraag wordt afgestemd. Beide systemen geven bedrijven de mogelijkheid om op alle markten in de Europese Unie nieuwe productiecapaciteit te bouwen en te exploiteren. Bepaalde typen elektriciteitsproducenten kunnen via beide procedures vergunningen krijgen (zelfopwekkers, onafhankelijke stroomproducenten).

Transmissie/distributie

De lidstaten wijzen een netbeheerder aan of verlangen van de elektriciteitsbedrijven die eigenaar van transmissienetten zijn, dat zij een netbeheerder aanwijzen, die in een bepaald gebied verantwoordelijk is voor de exploitatie, het onderhoud en de ontwikkeling van het transmissie- en distributiesysteem.

De transmissienetbeheerder is verantwoordelijk voor de inschakeling van de stroomproductie-eenheden in zijn gebied. De criteria voor de inschakeling van de stroomproductie-eenheden moeten objectief, transparant en niet-discriminerend zijn. De richtlijn voorziet als uitzondering op deze regel in een mechanisme voor een gunstige behandeling van elektriciteit uit:

- hernieuwbare energiebronnen: een lidstaat kan de transmissienetbeheerder verplichten, bij het inschakelen van stroomproductie-eenheden prioriteit te geven aan productie-installaties die gebruikmaken van hernieuwbare energiebronnen, afvalstoffen of warmte/krachtkoppeling;
- energiebronnen uit eigen land: prioriteit voor de inschakeling van stroomproductie-eenheden die brandstof uit eigen land gebruiken, tot 15% van de totale primaire energie die nodig is voor de productie van de in de betrokken lidstaat verbruikte elektriciteit.

Verbruik

Aan afnemerszijde wordt de elektriciteitsmarkt in een periode van zes jaar geleidelijk voor concurrentie opengesteld. De eerste fase treedt in werking in februari 1999, de tweede in februari 2000 en de derde in februari 2003. Het minimumniveau van de marktopenstelling in de eerste fase bedraagt 25,37% van het gemiddelde communautaire aandeel in de

openstelling van de elektriciteitsmarkt. Het wordt berekend als het aandeel in het totale verbruik van eindafnemers die meer dan 40 GWh per jaar verbruiken. In de tweede fase wordt deze verbruiksdrempel verlaagd tot 20 GWh, wat overeenkomt met een gemiddeld communautair aandeel van 28%; in de derde fase wordt de verbruiksdrempel teruggebracht tot 9 GWh, wat overeenkomt met een gemiddeld communautair aandeel van 33%. Deze mate van marktopenstelling is een minimumniveau dat voor alle lidstaten geldt, maar dat een verdere openstelling niet uitsluit. De afnemers die in aanmerking komen om deel te nemen aan de marktopenstelling worden door de lidstaten aangewezen, onder toezicht van de Commissie. Twee categorieën doen automatisch mee: de zeer grote eindafnemers die meer dan 100 GWh per jaar verbruiken en de distributiemaatschappijen, voor de hoeveelheid elektriciteit die binnen hun distributienet door andere in aanmerking komende eindverbruikers wordt afgenomen.

Toegang tot het net

Alle producenten en in aanmerking komende afnemers kunnen met elkaar rechtstreeks contracten sluiten voor de levering van elektriciteit. Daarnaast kunnen zij onder objectieve en niet-discriminerende voorwaarden toegang krijgen tot het net. Om een en ander mogelijk te maken kunnen de lidstaten uit drie procedures kiezen:

- Toegang voor derden via onderhandelingen: elektriciteitsproducenten en -afnemers sluiten rechtstreeks contracten af voor de levering van elektriciteit; met een netwerkbeheerder wordt onderhandeld over de toegang tot het net, de transmissietarieven en andere voorwaarden. Netbeheerders moeten indicatieve prijzen publiceren voor het gebruik van het transmissie- en distributienet.
- Gereguleerde toegang voor derden: elektriciteitsproducenten en -afnemers sluiten contracten met elkaar af voor de levering van elektriciteit, maar de in aanmerking komende afnemers hebben recht van toegang tot het net op basis van gepubliceerde tarieven.
- Exclusieve koper: elektriciteitsproducenten en -afnemers sluiten leveringscontracten af. De in deze contracten afgesproken elektriciteitsprijs is strikt vertrouwelijk. In het systeem van de exclusieve koper met aankoopverplichting is de exclusieve koper verplicht om elektriciteit waarvoor een contract is gesloten tussen een in aanmerking komende afnemer en een producent, te kopen voor een prijs die overeenkomt met de door de exclusieve koper aan de in aanmerking komende afnemers aangeboden verkoopprijs, verminderd met een niet-discriminerend tarief voor het gebruik van het transmissienetwerk. Het economisch voordeel van de in aanmerking komende afnemer wordt gevormd door het verschil tussen de prijs waartegen hij normaliter elektriciteit zou kopen van de exclusieve koper en de prijs van de elektriciteit waarvoor hij een contract heeft gesloten met een andere producent, minus de transmissiekosten. Wanneer de exclusieve koper niet aan een aankoopverplichting is onderworpen, werkt het systeem op dezelfde wijze als de nettoegang via onderhandelingen of de gereguleerde nettoegang, die hierboven zijn omschreven.

Directe lijnen

Naast de mogelijkheid van nettoegang voor elektriciteitsleveringen waarvoor in aanmerking komende afnemers en producenten een contract hebben afgesloten, hebben elektriciteitsproducenten en -leveranciers het recht om hun eigen vestigingen, dochterondernemingen en in aanmerking komende afnemers via een directe lijn van elektriciteit te voorzien. De lidstaten stellen criteria vast voor de toekenning van vergunningen voor de aanleg van directe lijnen op hun grondgebied; die criteria moeten objectief en niet-discriminerend zijn.

Openbare dienstverplichtingen

De lidstaten moeten zelf beslissen welke openbare dienstverplichtingen ze willen instellen; de richtlijn voorziet in een mechanisme waarmee ze in dit verband noodzakelijke maatregelen kunnen nemen. Deze verplichtingen worden door de afzonderlijke lidstaten vastgesteld binnen het in de richtlijn neergelegde communautaire kader. De openbare dienstverplichtingen moeten objectief, transparant, niet-discriminerend en controleerbaar zijn en door de lidstaten worden gepubliceerd. Bovendien moeten zij in een van de volgende communautaire categorieën vallen: de continuïteit van de voorziening, regelmaat, kwaliteit en prijs van de leveringen en de bescherming van het milieu. De openbare dienstverplichtingen moeten bij de Commissie worden aangemeld, zodat deze kan controleren of ze verenigbaar zijn met het Gemeenschapsrecht. Openbare dienstverplichtingen geven de lidstaten bovendien geen "carte blanche". Op grond van artikel 90 van het Verdrag moeten ondernemingen die belast zijn met het beheer van diensten van algemeen economische belang of die het karakter dragen van een fiscaal monopolie, zich houden aan de regels van het Verdrag, met name de mededingingsregels, voorzover de toepassing daarvan de vervulling van de hun toevertrouwde taak niet verhindert. Dat houdt in dat de lidstaten ervoor dienen te zorgen dat de door hen aan elektriciteitsbedrijven opgelegde verplichtingen in verhouding moeten staan tot de doelstellingen. Dankzij het door de richtlijn geboden mechanisme kunnen de lidstaten zorgen voor een goed evenwicht tussen concurrentie en de noodzaak om bepaalde openbare diensten te bevorderen, voorzover zij deze voor het algemeen belang noodzakelijk achten en binnen een communautair kader in de geest van het Verdrag en van de Mededeling van de Commissie over de diensten van algemeen belang in Europa (COM(96) 443 def.).

Overgangsregelingen

Volgens artikel 24 van de elektriciteitsrichtlijn konden lidstaten tot 20 februari 1998 een verzoek indienen om in aanmerking te komen voor een overgangsregeling. Overgangsregelingen hebben een beperkte duur en staan uiteenlopende maatregelen toe om verplichtingen na te komen die voor de inwerkingtreding van de richtlijn zijn aangegaan en die vanwege de liberalisering van de markt niet meer kunnen worden gerespecteerd. Als voorbeeld kan worden gedacht aan een elektriciteitscontract met aankoopverplichting tussen een producent en een distributiebedrijf. De producent heeft op grond van het leveringscontract met het distributiebedrijf in een centrale geïnvesteerd. Het distributiebedrijf is aangewezen op de verkoop aan tot dusver gebonden afnemers. Aangezien de afnemers hun leverancier nu vrij mogen gaan kiezen, is het niet uitgesloten dat het distributiebedrijf in moeilijkheden raakt of dat de investering van de producent in gevaar komt. Daarom kan de Commissie onder bepaalde omstandigheden en na een zorgvuldige afweging van elk individueel geval haar goedkeuring hechten aan steunregelingen van de lidstaten. Dit biedt een flexibele oplossing voor specifieke problemen binnen de elektriciteitssector van een lidstaat zonder de planning voor de tenuitvoerlegging van de elektriciteitsrichtlijn of de optimale keuze voor de structuur die elke lidstaat zal trachten te maken om zich op de gemeenschappelijke elektriciteitsmarkt voor te bereiden, in gevaar te brengen. Twaalf lidstaten hebben een verzoek voor een dergelijke overgangsregeling ingediend, namelijk Duitsland, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk, Ierland, Nederland, België, Luxemburg, Spanje, Portugal, Griekenland, Denemarken en Oostenrijk. De Commissie heeft nog tal van aanvullende gegevens nodig voordat zij over elke aanvraag afzonderlijk een besluit kan nemen. Dit proces kan nog maanden in beslag nemen maar moet voor de inwerkingtreding van de richtlijn, in de meeste lidstaten 20 februari 1999, zijn afgerond.

Situatie in de lidstaten

Overzicht

De elektriciteitsmarkt zal in een periode van zes jaar geleidelijk voor concurrentie worden opengesteld; de openstelling betreft aanvankelijk ongeveer een kwart van de markt en moet uiteindelijk resulteren in de liberalisering van een derde van de markt, die in totaal 45 miljoen ecu vertegenwoordigt. Overigens zullen de meeste lidstaten verder gaan dan het in de richtlijn voorgeschreven minimumniveau voor marktopenstelling. In Nederland komt in de loop van 1998 al 32% van de afnemers in aanmerking, en in 2008 zullen alle afnemers in aanmerking komen. In Zweden worden sinds 1 januari 1996 alle afnemers als in aanmerking komend beschouwd. In het VK komen de huidige verbruiksdrempels overeen met een marktopenstelling van 42%, terwijl de markt vanaf eind 1998 volledig open moet zijn. Finland wil de markt in de loop van 1998 volledig openstellen. In Duitsland zullen alle eindafnemers en distributiebedrijven in aanmerking komen. In Denemarken zal bijna 90% van de markt voor concurrentie worden opgesteld. Spanje zal de markt verder en sneller openstellen dan op grond van de richtlijn vereist is. De meeste overige lidstaten zullen hun plannen binnenkort bekendmaken. Zelfs volgens de meest behoudende ramingen zou eind 1999 ten minste 60% van de elektriciteitsmarkt in de EU geliberaliseerd zijn. Hieruit blijkt dat, hoewel de behandeling van de door de Commissie voorgestelde richtlijn veel tijd heeft gekost, de noodzaak van liberalisering van de interne elektriciteitsmarkt algemeen wordt erkend.

Overzicht per land

Oostenrijk

Structuur van de elektriciteitssector: Elk van de negen Länder heeft zijn eigen elektriciteitsbedrijf. Deze regionale bedrijven zijn eigenaar van het distributienet voor laag- en middenspanning, en zij hebben het monopolie op de elektriciteitsvoorziening in het eigen Land. De elektriciteitsproductie wordt grotendeels verzorgd door acht producenten, die voor ten minste 50% eigendom zijn van de Verbundgesellschaft (de nationale netexploitant). Dit bedrijf is ook eigenaar van het volledige 380 kV- en het grootste deel van het 220 kV-hoogspanningsnet, met uitzondering van de TIWAG- en VKW-netten (de regionale bedrijven die op grond van de richtlijn inzake de doorvoer van de elektriciteit zijn erkend als TSO).

Stand van zaken bij de liberalisering: Het eerste wetsontwerp is door het ministerie ingediend en wordt naar verwachting in maart 1998 voorgelegd aan het Parlement.

Productie: Vergunningsprocedure. **Toegang tot het net:** Exclusieve koper met aankoopverplichting, met beperkte uitzonderingen. **In aanmerking komende afnemer:** Verbruiksdrempel waarover momenteel wordt gesproken: 40 GWh, hetgeen overeenkomt met 27%. Bovendien is het de bedoeling alle distributiebedrijven in aanmerking te laten komen, waardoor de marktopenstelling aanzienlijk hoger zal komen te liggen.

België

Structuur van de elektriciteitssector: 94% van de door huishoudens afgenomen elektriciteit wordt geproduceerd door Electrabel, een privé-onderneming, en SPE, een overheidsbedrijf. Deze twee bedrijven zorgen voor transmissie via een gemeenschappelijk net (CPTE-GECOLI). De distributie wordt in het algemeen verzorgd door de gemeenten en door Electrabel.

Stand van zaken bij de liberalisering: Er zijn nog geen wetsvoorstellen ingediend. België maakt gebruik van een extra overgangsperiode van één jaar. Op verzoek van de minister van economische zaken heeft het comité van toezicht voor elektriciteit en gas advies uitgebracht over de omzetting van de richtlijn.

Denemarken

Structuur van de elektriciteitssector: Het Deense systeem voor elektriciteitsvoorziening bestaat uit twee verticaal geïntegreerde systemen aan weerszijden van de Grote Belt. De twee systemen zijn niet onderling gekoppeld. Het westelijke net staat in verbinding met Noorwegen, Zweden en Duitsland, terwijl het oostelijk net is verbonden met Zweden en Duitsland. Er zijn circa 100 distributiebedrijven, die samen acht productiebedrijven bezitten. Het transportnet wordt door twee bedrijven geëxploiteerd, Eltra in het westen en Elkraft in het oosten van het land.

Stand van zaken bij de liberalisering: In mei 1996 is een wijziging goedgekeurd op de wet inzake de elektriciteitsvoorziening; deze wijziging is op 1 januari 1998 in werking getreden. In de herfst van 1998 zal naar verwachting een voorstel worden ingediend dat moet voorzien in de ontbrekende wetgeving, die noodzakelijk is om aan de richtlijn te voldoen.

Productie: Vergunningsprocedure. Om milieuredenen wordt voor kerncentrales of kolencentrales geen vergunning verleend. **Toegang tot het net:** Toegang voor derden, via onderhandelingen. **In aanmerking komende afnemers:** Industriële afnemers met een jaarlijks verbruik van meer dan 100 GWh en distributiebedrijven met een jaarlijkse afzet van meer dan 100 GWh. Dit komt overeen met een marktopenstelling van 90%.

Finland

Structuur van de elektriciteitssector: Het Finse systeem wordt gedomineerd door het staatsbedrijf IVO en het particuliere bedrijf PVO, samen goed voor 80% van de productie. Het nationale transportnet is in handen van Fin Grid. Er zijn ongeveer 115 (lokale en regionale) distributiemaatschappijen.

Stand van zaken bij de liberalisering: Op 1 juni 1995 is de elektriciteitssector in Finland geliberaliseerd. **Opwekking:** Vergunningsstelsel. Er bestaat geen centrale regeling van de productie-eenheden en vraag en aanbod worden met elkaar in evenwicht gebracht via de contracten tussen de producenten en de distributiemaatschappijen. **Toegang tot het net:** Gereguleerde toegang; de tarieven zijn onafhankelijk van de afstand en worden gepubliceerd. **In aanmerking komende afnemers:** Alle afnemers komen in aanmerking. **Scheiding van activiteiten:** Het nationale transportnet is eigendom van Fin Grid, dat volledig gescheiden is van andere activiteiten en ook een aparte boekhouding voert. **Duurzame energie:** Subsidieregelingen voor investeringen in windturbines en kleine warmte/krachtinstallaties gestookt met biomassa, alsmede belastingvoordelen. Het grootste deel van de bepalingen van de elektriciteitsrichtlijn is in Finland al in nationaal recht omgezet.

Frankrijk

Structuur van de elektriciteitssector: De elektriciteitssector wordt gedomineerd door EDF, dat 95% van alle opwekkings- en distributieactiviteiten en al het transport voor rekening neemt.

Stand van zaken bij de liberalisering: Er is nog geen besluit genomen. Wel is een brede discussie van start gegaan over een "witboek" over de organisatie van de elektriciteitssector. Alle belanghebbende partijen zullen daarbij in de gelegenheid worden gesteld hun mening te geven over de belangrijkste opties die door de richtlijn worden geboden.

Duitsland

Structuur van de elektriciteitssector: De Duitse elektriciteitssector omvat bijna 1000 bedrijven. Het hoogspanningsnet wordt gebruikt door negen supraregionale transmissiebedrijven, die in hun regio's ook het grootste deel van de elektriciteit opwekken. Na de hereniging van Duitsland werd de VEAG, een geïntegreerd opwekkings- en transmissiebedrijf voor Oost-Duitsland, opgericht. Elk regionaal en gemeentelijk distributiebedrijf is verantwoordelijk voor het beheer over de vraag naar en het aanbod van elektriciteit in zijn regio.

Stand van zaken bij de liberalisering: De energiewet is al door de Bundestag (Parlement) behandeld en ligt momenteel bij de Bundesrat (Senaat). **Opwekking:** Vergunningsprocedure. **Toegang tot het net:** Toegang voor derden tot het transmissienet via onderhandelingen. Wat de distributie betreft (op gemeentelijk niveau), kunnen de distributiemaatschappijen kiezen hetzij voor gereguleerde toegang tot het net, hetzij voor het systeem van de exclusieve afnemer met een aankoopverplichting gedurende een overgangsperiode (tot 2005). **In aanmerking komende afnemers:** Geen verbruiksdrempel; elke eindgebruiker en elk distributiebedrijf komt in aanmerking. **Duurzame elektriciteitsopwekking:** Afnamegarantie tegen een gegarandeerde minimumprijs. **Brandstoffen uit eigen land:** Bescherming van het Oost-Duitse bruinkool tot 2003. **Scheiding van activiteiten:** Gepland zijn aparte boekhoudingen, verzelfstandiging van het management voor de exploitanten van het transportnet en ontkoppeling van informatie voor de potentiële exclusieve afnemer.

Griekenland

Structuur van de elektriciteitssector: Het openbaar energiebedrijf (PPC) functioneert als een staatsmonopolie en controleert praktisch alle opwekkings-, transport- en distributieactiviteiten in Griekenland. De enige uitzondering is elektriciteit die in kleine centrales wordt geproduceerd door onafhankelijke producenten en zelfopwekkers die duurzame energiebronnen gebruiken (en slechts bij uitzondering conventionele brandstoffen). Alle elektriciteit die onafhankelijke producenten of zelfopwekkers produceren, moet wel exclusief aan PPC geleverd worden.

Stand van zaken bij de liberalisering: Griekenland heeft al aangekondigd een extra overgangsperiode nodig te hebben en er is nog geen besluit genomen over de plannen om de elektriciteitssector te liberaliseren.

Italië

Structuur van de elektriciteitssector: ENEL heeft het monopolie op de opwekking, het transport, de distributie en de in- en uitvoer van elektriciteit, een gering aantal uitzonderingen daargelaten: lokale nutsbedrijven zijn betrokken bij de distributie van elektriciteit, de autofabrikanten (Edison, enz.) wekken elektriciteit op voor eigen gebruik of voor verkoop aan firma's van dezelfde groep. De opwekking van duurzame energie en

warmte/krachtkoppeling zijn vrij, zij het dat de opgewekte elektriciteit aan ENEL moet worden verkocht.

Stand van zaken bij de liberalisering: Italië heeft nog geen besluit genomen over de plannen met betrekking tot de omzetting van de richtlijn in nationaal recht.

Ierland

Structuur van de elektriciteitssector: De elektriciteitssector wordt gedomineerd door de Electricity Supply Board (ESB), een verticaal geïntegreerde onderneming die zich bezighoudt met opwekking, transport en distributie van elektriciteit. Sinds 1994 heeft de Griekse regering een aantal openbare aanbestedingen uitgeschreven voor alternatieve energiebronnen voor een capaciteit van 263 MW., en voor 120 MW. aan turf. Samen staat dit ongeveer gelijk aan 10 % van de geïnstalleerde capaciteit. De meeste centrales zijn echter nog niet gebouwd.

Stand van zaken bij de liberalisering: Ierland heeft al laten weten een extra overgangperiode van één jaar nodig te hebben. De formele wetgevingsprocedure zal naar verwachting eind 1998 van start gaan maar hierover is nog geen besluit gevallen.

Luxemburg

Structuur van de elektriciteitssector: In Luxemburg berust de elektriciteitsvoorziening praktisch geheel op de invoer van elektriciteit. Er zijn twee afzonderlijke netwerken die worden geëxploiteerd door Cegelec, een overheidsbedrijf, en Sotel, een particulier bedrijf dat alleen aan grote industriële afnemers levert.

Stand van zaken bij de liberalisering: Over de ontwerp-kaderwet is nog geen politiek besluit genomen. De betrokken wet en verordeningen zullen begin 1999 in werking treden. Verwacht wordt dat de volgend basisaanpak zal worden gevolgd: **Opwekking:** Aanbestedingsprocedure parallel aan een vergunningsprocedure voor de kleinere opwekkers. **Toegang tot het net:** Nog geen besluit genomen. **Opening van de markt:** Afnemers met een verbruik van meer dan 100 GWh, die ongeveer 40% van het totale elektriciteitsverbruik voor rekening nemen.

Nederland

Structuur van de elektriciteitssector: Momenteel zijn er 33 distributiebedrijven die samen eigenaar zijn van de vier bedrijven die zich in Nederland met de opwekking van elektriciteit bezighouden. Deze laatste zijn verenigd in de SEP, de eigenaar en exploitant van het transportnet.

Stand van zaken bij de liberalisering: Het Parlement zal op 18 maart een stemming houden over de nieuwe elektriciteitswet, die op 1 januari 1999 in werking zal treden. De hoofdlijnen luiden als volgt:

Opwekking: Geen specifieke vergunningen. Iedereen mag een elektriciteitscentrale bouwen indien hij aan de milieu- en veiligheidsvoorschriften voldoet. **Transport:** De bij transport en distributie van elektriciteit betrokken bedrijven zijn juridisch onafhankelijk van die welke zich bezighouden met productie- en leveringsactiviteiten. **Toegang tot het net:** Gereguleerde toegang voor derden. **Opening van de markt:** 32% in 1998, alle afnemers in 2008. **Duurzame elektriciteitsopwekking:** De afnemers zijn verplicht ten

minste 5% elektriciteit af te nemen die met duurzame energiebronnen is opgewekt. De autoriteiten verstrekken "groene" certificaten aan de producenten (ook buitenlandse) van "groene" elektriciteit. Deze "groene" certificaten worden aan de afnemers verkocht zodat zij kunnen bewijzen dat zij aan de aankoopverplichting hebben voldaan. **Openbare dienstverplichtingen:** Voor de levering aan gebonden afnemers geldt een maximumprijs die door de minister wordt bepaald. De wet bevat ook een "evenwichtsbepaling" (reciprociteitsclausule).

Portugal

Structuur van de elektriciteitssector: Het nationale systeem van elektriciteitsvoorziening bestaat uit twee deelsystemen: het openbare (SEP) en het onafhankelijke systeem (SEI). De transmissie wordt door een onafhankelijk bedrijf verzorgd.

Stand van zaken bij de liberalisering: In het openbare systeem zijn opwekking, transmissie en distributie door langetermijncontracten met elkaar gekoppeld. Afnemers genieten een uniform tarief. Bij het onafhankelijke systeem is de productie (waterkracht, duurzame elektriciteit) laag en leveren onafhankelijke producenten aan in aanmerking komende afnemers. **Opwekking:** Voor het SEP is de aanbestedingsformule, voor het SEI het vergunningsstelsel gekozen. **Toegang tot het net:** Gereguleerde toegang voor derden. **In aanmerking komende afnemers:** Afnemers met een jaarverbruik van ten minste 100 GWh en distributiebedrijven voor wat betreft 8% van hun verbruik komen volgens de Portugese wet al in aanmerking. Met de uitvoeringsverordening wordt ook toegang voor derden mogelijk, waarna de markt medio 1998 werkelijk kan worden geopend. De drempel voor eindafnemers zal worden teruggebracht tot 40 GWh zodat deze op het door de richtlijn geëiste niveau komt te liggen.

Spanje

Structuur van de elektriciteitssector: De opwekkingsmarkt wordt gedomineerd door Endesa, een staatsbedrijf dat in 1999 moet worden geprivatiseerd, en twee particuliere bedrijven, Iberdrola en Unión Fenosa. In de transmissiesector is Redesa dominant. In de distributiesector neemt de Endesa-groep 43% van de distributie voor haar rekening, gevolgd door Iberdrola met 35%, Unión Fenosa met 14%, enz.

Stand van zaken bij de liberalisering: Op 1 januari 1998 is wetgeving van kracht geworden waarmee een hogere mate van liberalisering wordt bereikt dan door de elektriciteitsrichtlijn vereist. De nieuwe structuur is gebaseerd op een spotmarkt in combinatie met gereguleerde toegang voor derden. De exploitant van het transportnet, Red Eléctrica is ook in termen van eigendom onafhankelijk, d.w.z. dat geen van de aandeelhouders een belang van meer dan 10% in het bedrijf mag hebben. **Opwekking:** Vergunningsprocedure. Zelfopwekkers mogen hun productieoverschot toevoegen aan de pool zodra zij in hun eigen behoefte hebben voorzien. **Toegang tot het net:** Gereguleerde toegang voor derden. **In aanmerking komende afnemers:** Sinds januari 1998 komen afnemers met een verbruik van ten minste 15 GWh per jaar in aanmerking. Zij nemen ongeveer 30% van de totale elektriciteitsproductie voor rekening. Op 1 januari 2000 zal de verbruiksdrempel worden teruggebracht tot 9 GWh, in 2002 tot 5 GWh, in 2004 tot 1 GWh, terwijl vanaf 2007 alle afnemers in aanmerking komen. **Duurzame elektriciteitsopwekking:** Er zal een steunregeling komen die voorziet in een aankoopverplichting voor duurzame elektriciteit en warmte/krachtkoppeling.

Zweden

Structuur van de elektriciteitssector: Er zijn ongeveer 300 producenten. Acht daarvan verzorgen meer dan 95% van de productie. De grootste is het staatsbedrijf Vattenfall AB, dat een marktaandeel van 50% heeft. Daarna komt Sydkraft met een marktaandeel van 20%. De distributie wordt verzorgd door gemeentelijke ondernemingen (circa 270). Het transportnet is van de staat en wordt geëxploiteerd door Svenska Kraftnät, een staatsbedrijf.

Stand van zaken bij de liberalisering: Per 1 januari 1996 is de Zweedse markt geliberaliseerd. Alle afnemers komen voor toegang in aanmerking. Vandaag de dag vindt 75-80% van de elektriciteitslevering plaats op basis van rechtstreekse contracten met de producenten. De overige 20-25% wordt via de spotmarkt geleverd. **Opwekking:** Vergunningsprocedure. **Toegang tot het net:** Gereguleerde toegang voor derden. De transmissietarieven zijn onafhankelijk van de afstand. Er is geen centrale coördinatie in Zweden en het evenwicht tussen vraag en aanbod wordt door de spotmarkt van de Scandinavische pool bepaald. **Scheiding van activiteiten:** Svenska Kraftnät, de systeemexploitant, heeft een eigen rechtspersoonlijkheid en is niet betrokken bij de opwekking of distributie van elektriciteit. **Duurzame elektriciteitsopwekking:** Duurzame elektriciteitsopwekking wordt gestimuleerd met investeringspremies en belastingvoordelen. Distributiebedrijven zijn verplicht elektriciteit van kleine producenten af te nemen. Het merendeel van de bepalingen van de elektriciteitsrichtlijn is al omgezet.

Verenigd Koninkrijk

Structuur van de elektriciteitssector: Er zijn drie grote producenten actief (National Power, Power Gen en British Energy) maar het aantal onafhankelijke producenten (IPP's) neemt gestaag toe. Het distributienet is eigendom van twaalf regionale distributiemaatschappijen (REC's). Een onafhankelijke exploitant en NGC exploiteren het transportnet en de spotmarkt.

Stand van zaken bij de liberalisering: De elektriciteitsvoorziening in Engeland en Wales is al in 1990/91 gereorganiseerd. **Opwekking:** Vergunningsprocedure voor productiecapaciteit. **Toegang tot het net:** Exploitatie van een elektriciteitspool en een vorm van gereguleerde toegang voor derden. De pool is een spotmarkt waarop het productieaanbod en de geschatte vraag op halfuurbasis één dag op voorhand worden gecoördineerd. Alle producenten verkopen uitsluitend via de pool. Eindafnemers kunnen alleen op distributieniveau kiezen uit leveranciers via een gereguleerd systeem voor toegang voor derden. De twaalf REC's die eigenaar zijn van het distributienet concurreren dus met elkaar net als met de andere leveranciers. **In aanmerking komende afnemers:** De drempel ligt momenteel bij 100 kW, hetgeen betekent dat circa 42% van de markt vrij is. Sinds begin 1998 wordt deze drempel geleidelijk afgeschaft zodat de markt tegen het einde van het jaar volledig zal zijn opengesteld. **Scheiding van activiteiten:** In het Britse systeem is in 1990 een volledige juridische scheiding van activiteiten doorgevoerd. **Duurzame elektriciteitsopwekking:** De distributiebedrijven zijn verplicht de uit duurzame bronnen opgewekte elektriciteit van de producenten af te nemen. Een heffing op elektriciteit ten behoeve van niet-fossiele brandstoffen moet de kosten hiervan dragen.

Gemeenschappelijk standpunt inzake aardgas

Op de raad van 12 februari is een gemeenschappelijk standpunt inzake de interne markt voor aardgas vastgesteld. Nu is het Europees Parlement aan zet, dat zijn advies moet

geven over het gemeenschappelijk standpunt. Hopelijk zal de richtlijn nog in de eerste helft van dit jaar worden goedgekeurd. De ontwerp-richtlijn biedt een aantal gemeenschappelijk regels betreffende transport, distributie, levering en opslag van aardgas. Zij moet ertoe leiden dat er in de aardgassector geconcentreerd wordt, zodat de efficiency, de transparantie en de continuïteit van de gasvoorziening worden verbeterd en alle in aanmerking komende afnemers gelijke toegang tot deze sector krijgen. De voornaamste bepalingen van het gemeenschappelijk standpunt luiden als volgt:

Liberalisering van de markt:

De aardgasmarkt zal in een periode van tien jaar geleidelijk worden opengesteld voor concurrentie door middel van een systeem bestaande uit een combinatie van kwalitatieve en kwantitatieve criteria. Met de toepassing van kwalitatieve criteria wordt een verbruiksdrempel voor industriële afnemers bepaald, waarbij zij toegang tot het systeem krijgen. In eerste instantie wordt deze op 25 miljoen m³ gesteld, maar na vijf jaar zal deze worden teruggebracht tot 15 miljoen m³ en na tien jaar tot 5 miljoen m³. Bovendien komen alle elektriciteitsproducenten in aanmerking, ongeacht hun jaarverbruik. Om het evenwicht op hun elektriciteitsmarkt te bewaren mogen de lidstaten evenwel een drempelwaarde invoeren voor de producenten van warmte/krachtkoppeling, zij het dat deze niet hoger mag liggen dan die voor de overige afnemers.

Ook zijn kwantitatieve criteria van toepassing, zoals een minimumpercentage voor de vrije markt in de lidstaten. Aanvankelijk zal dit op 20% worden gesteld, maar na vijf jaar zal dit worden opgetrokken tot 28% en na 10 jaar tot 33%. Om rekening te houden met eventuele onevenwichtigheden ten aanzien van het liberaliseringsniveau ten gevolge van de uiteenlopende structuur van de aardgasmarkt, mogen de lidstaten het liberaliseringsniveau verlagen als dit in de eerste, tweede en derde fase, na de toepassing van de kwalitatieve criteria, hoger ligt dan respectievelijk 30%, 38% en 43%. Daarnaast zullen de distributiemaatschappijen, voorzover zij al niet zelf rechtstreeks in aanmerking komen, in aanmerking komen voor de levering van het aardgas dat door afnemers wordt gekocht die zelf als in aanmerking komend worden beschouwd.

Bouw en exploitatie van aardgasinstallaties: Voor de bouw en exploitatie van aardgasinstallaties verlenen de lidstaten vergunningen op basis van objectieve, transparante en niet-discriminerende criteria die gepubliceerd moeten worden. Als een aanvraag wordt afgewezen, dienen de aanvrager en de Commissie in kennis te worden gesteld van de redenen daarvoor. De aanvrager moet een beroep kunnen doen op een geschilprocedure.

Toegang tot het systeem: aardgasondernemingen en in aanmerking komende afnemers kunnen toegang krijgen tot het systeem zodat zij met elkaar kunnen onderhandelen over leveringscontracten onder objectieve en niet-discriminerende voorwaarden. Daarvoor kunnen de lidstaten ten minste één van de volgende twee procedures kiezen, toegang voor derden via onderhandelingen of gereguleerde toegang voor derden:

- Bij toegang voor derden op basis van onderhandelingen zullen aardgasbedrijven en in aanmerking komende afnemers met de betreffende aardgasmaatschappijen onderhandelen over toegang tot het systeem met het oog op de sluiting van leveringscontracten. Aardgasbedrijven moeten elk jaar de belangrijkste voorwaarden voor het gebruik van het net bekendmaken.

- Lidstaten die kiezen voor geregleerde toegang voor derden moeten de nodige maatregelen treffen om aardgasbedrijven en in aanmerking komende afnemers recht op toegang tot het systeem op basis van gepubliceerde tarieven te verlenen.

De lidstaten moeten ervoor zorgen dat elk transport-, opslag- en LNG-bedrijf niet discrimineert tussen de verschillende systeemgebruikers en geen misbruik maakt van door derden verstrekte informatie bij het de onderhandelingen over toegang tot het systeem.

Gescheiden en transparante boekhoudingen: Geïntegreerde ondernemingen zijn verplicht gescheiden interne boekhoudingen te voeren voor transmissie-, distributie- en opslagactiviteiten.

Openbare dienstverplichtingen: Lidstaten mogen aardgasbedrijven in het algemeen economisch belang openbare dienstverplichtingen opleggen mits deze objectief, transparant, niet-discriminerend en controleerbaar zijn, gepubliceerd worden en in een van de volgende vijf categorieën vallen: veiligheid, continuïteit, kwaliteit en prijs van de voorraad en bescherming van het milieu. Deze verplichtingen moeten ter kennis van de Commissie worden gebracht en altijd in overeenstemming zijn met artikel 90 van het Verdrag, dat bepaalt dat ondernemingen die belast zijn met het beheer van diensten van algemeen economische belang of die het karakter dragen van een fiscaal monopolie, zich moeten houden aan de regels van het Verdrag, met name de mededingingsregels, voorzover de toepassing daarvan de vervulling van de hun toevertrouwde taak niet verhindert.

Afwijkingen: Hoofdstuk VII bevat enkele specifieke bepalingen omtrent afwijkingen van de richtlijn. Het doel van deze afwijkingen is in bepaalde gevallen voor een specifieke bescherming te zorgen, bijvoorbeeld voor aardgasbedrijven die in economische of financiële moeilijkheden verkeren ten gevolge van aankoopverplichtingen of in lidstaten waarin aardgas nog niet zolang geleden is geïntroduceerd en dus enorme investeringen moeten worden terugverdiend (nieuwe markten). In het eerste geval zullen afwijkingen per geval worden toegestaan, waarbij de Commissie een doorslaggevende rol speelt, terwijl in het tweede geval afwijkingen tien jaar na de eerste aardgaslevering automatisch komen te vervallen.

Conclusie

Is er voldoende vooruitgang geboekt?

Met de liberalisering van de markten voor elektriciteit en aardgas is een proces van structurele hervormingen in gang gezet. Wat de elektriciteitsrichtlijn betreft hadden sommige lidstaten, zoals het VK, Zweden en Finland, hun markten nog voor de goedkeuring van de richtlijn geopend. In andere landen is de discussie over de noodzakelijke veranderingen pas na de goedkeuring van de richtlijn op gang gekomen. Een aantal daarvan is van plan hun markten tamelijk snel open te stellen en heeft daarom al wetgeving ingevoerd, zoals Nederland, Spanje en Duitsland. Andere landen zijn nog niet zo ver met de invoering van wetgeving. Ondanks het uiteenlopende tempo van vooruitgang bij de omzetting van de elektriciteitsrichtlijn is het duidelijk dat de herstructurering van de elektriciteitssector overeenkomstig de voorschriften van de richtlijn momenteel op de agenda van alle lidstaten staat. Aangezien de richtlijn verschillende mogelijkheden biedt voor de organisatie van de markten, dient zij te worden geëvalueerd om na te gaan of de resultaten tot tevredenheid stemmen. De Commissie heeft het omzettingsproces daarom op de voet gevolgd, zowel door middel van bilaterale ontmoetingen met de lidstaten als in het kader van de "follow-up groep", die twee maal per jaar bijeenkomt met de bedoeling eventuele tegenstrijdigheden te voorkomen en voor een samenhangende omzetting van de richtlijn te zorgen. In dit verband dient te worden benadrukt dat ondanks de moeilijkheden waarmee de lidstaten bij de omzetting geconfronteerd worden, er geen aanwijzingen voor zijn dat deze samenhangende omzetting niet binnen het daarvoor in de richtlijn opgenomen tijdschema kan worden gerealiseerd. Voor gas zal dezelfde aanpak worden gevolgd, zodra de desbetreffende richtlijn is vastgesteld.

Begeleidings- en vervolgmaatregelen

De elektriciteitsrichtlijn en het gemeenschappelijk standpunt met betrekking tot de voorgestelde gasrichtlijn vormen niet het eindpunt. In de elektriciteitsrichtlijn is een herzieningsclausule opgenomen die bepaalt dat de Commissie de richtlijn te gelegener tijd op grond van de ervaringen moet herzien zodat in 2006 nieuwe maatregelen van kracht kunnen worden. Verwacht wordt dat voor gas tien jaar na de uiteindelijke goedkeuring van de richtlijn hetzelfde zal gebeuren. De Commissie zal zich dus beraden op nieuwe voorstellen voor de opening van de markt.

Intussen is toezicht op de tenuitvoerlegging van de elektriciteitsrichtlijn van essentieel belang voor een goede werking van de interne markt en om na te gaan of de verschillende systemen voor netwerktoegang in een gelijke mate van marktopening resulteren, of de geplande procedures voor nieuwe productiefaciliteiten de vrijheid van vestiging waarborgen, of de concurrentie eerlijk verloopt en of doeltreffende regelgevings- en geschilprocedures zijn ingevoerd om voor een eerlijk speelveld te zorgen. In dit verband dienen de lidstaten en de Commissie zich de nodige inspanningen te getroosten om een eerlijk verloop van de concurrentie te garanderen. De Commissie moet ervoor zorgen dat de mededingingsregels in acht worden genomen om dwarsboming van de marktwerking en misbruik van dominante posities te voorkomen. Bij het fusiebeleid moet de dynamiek van de aan de gang zijnde liberalisering nauwlettend in het oog worden gehouden. Bovendien moet worden opgetreden tegen ongerechtvaardigde steunmaatregelen.

Parallel daaraan moet de opening van de nationale energiemarkten vergezeld gaan van aanvullende maatregelen die bevorderlijk zijn voor de eerlijke concurrentievoorwaarden:

dat betekent harmonisatie op het gebied van technische en veiligheidsnormen en harmonisatie op het gebied van milieubescherming. Aangezien de markten evenwel geleidelijk aan worden geliberaliseerd, kan ook de harmonisatie geleidelijk en parallel daaraan verlopen. De elektriciteitsrichtlijn bepaalt dat jaarlijks een rapport moet worden opgesteld over de harmonisatie-eisen. Het eerste rapport zal zich toespitsen op de rol van duurzame elektriciteitsopwekking op de interne energiemarkt. De steunregelingen voor duurzame energie moeten eerst worden onderzocht voordat vastgesteld wordt welke bepalingen in een eventuele richtlijn voor de harmonisatie op dit gebied worden opgenomen.

Daarnaast is de ontwikkeling van Trans-Europese energienetwerken absoluut essentieel voor een evenwichtig functioneren van de interne markt. Een adequate infrastructuur is een sine qua non voor het transport van energie in de context van een geïntegreerde interne markt en draagt bij tot de continuïteit van de energievoorziening.

Tot besluit dient te worden opgemerkt dat een nauwgezet onderzoek van de maatschappelijke consequenties van de nieuwe marktvoorschriften en de groeiende concurrentie van vitaal belang is. De Commissie is bezorgd over de effecten van de liberalisering van de sectoren elektriciteit en gas op de werkgelegenheid in de Europese Unie. Daarom is zij voornemens een studie te laten maken van de gevolgen van de liberalisering voor de werkgelegenheid en zorgvuldig te onderzoeken welke begeleidingsmaatregelen en programma's voor vervangende werkgelegenheid dienen te worden vastgesteld.

ISSN 0254-1513

COM(98) 212 def.

DOCUMENTEN

NL

12 10 15

Catalogusnummer : CB-CO-98-227-NL-C

ISBN 92-78-33055-8

Bureau voor officiële publikaties der Europese Gemeenschappen

L-2985 Luxemburg